

**СВІТЛІЙ ПАМ'ЯТІ
ДОКТОРА ЮРИДИЧНИХ НАУК,
ПРОФЕСОРА,
ЧЛЕНА-КОРЕСПОНДЕНТА НАПрН УКРАЇНИ
ОЛЕКСАНДРА ВІКТОРОВИЧА ЗАДОРОЖНЬОГО**

12 травня 2017 р. на 57-му році життя помер професор Олександр Вікторович Задорожній — визнаний лідер української науки міжнародного права, вчитель багатьох поколінь юристів-міжнародників, яскравий політичний і громадський діяч, один із засновників українського приватного юридичного бізнесу.

О. В. Задорожній народився 26 червня 1960 р. у селищі міського типу Красний Кут Луганської області. 1977 р. став студентом факультету міжнародних відносин і міжнародного права Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка (нині — Київський національний університет імені тараса Шевченка, Університет), який закінчив 1982 р. Сформований як юрист-міжнародник під впливом своїх учителів — професорів В. Г. Буткевича, І. І. Лукашука, К. С. Забігайла, К. К. Сандровського, В. А. Василенка та інших — у перші роки своєї професійної діяльності Олександр Задорожній поєднував написання кандидатської дисертації «Генезис і еволюція мондіалізму: міжнародно-правові аспекти», яку він захистив 1988 р., з активною викладацькою та організаційною роботою на рідному факультеті (мине час, і ідеї, вперше висловлені в кандидатській дисертації, обговорюватимуться на міжнародних форумах як новатор-

ські та стануть в основі проектів реформування сучасного міжнародного правопорядку).

Університетська кар'єра Олександра Вікторовича включала посади асистента кафедри міжнародного права та іноземного законодавства Університету (1982–1989 рр.), заступника декана факультету міжнародних відносин та міжнародного права (1988–1991 рр.), старшого наукового співробітника (1991–1993 рр.), доцента кафедри міжнародного права (1993–2003 рр.), завідувача (з 2003 р.) та професора (з 2007 р.) цієї кафедри. Блискуче розуміння О. В. Задорожнім організації навчального процесу та його управлінські

здібності знадобилися й рідному Університету загалом: з 2006 р. по 2008 р. він обіймав посаду проректора Університету з науково-педагогічної роботи. Та якими б не були адміністративні посади, головним для Олександра Вікторовича завжди було викладання і виховання нових поколінь юристів-міжнародників. За 35 років роботи зі студентами він зробив безпосередній, а часто й вирішальний внесок у професійне та людське становлення величезної кількості фахівців найвищого рівня.

Із заснування у 1990 р. юридичної фірми «Проксен» починається активна робота Олександра Задорожнього

з розбудови приватного юридичного бізнесу в Україні. Очолюваний ним до 1998 р. «Проксен» був не тільки лідером ринку приватних юридичних послуг того десятиліття, а й визначив професійний розвиток багатьох вітчизняних правників.

1998 р. О. В. Задорожній уперше стає депутатом Верховної Ради України і починає активну законотворчу діяльність, виступаючи ініціатором та автором десятків законопроектів. Уже 2000 р. він очолює один із ключових парламентських комітетів — з питань правової політики — на чолі якого забезпечує ухвалення багатьох законів, спрямованих на вдосконалення вітчизняної правової системи, зокрема «малої судової реформи» 2001 р. Законотворча та політична діяльність Олександра Задорожнього переходить на новий етап у 2002 р., коли його було переобрано народним депутатом і призначено Постійним представником Президента України у Верховній Раді України, яким він і залишався до завершення каденції Л. Кучми на посту Глави держави (2005 р.). Невдовзі його підтримка знадобилася політичним діячам найвищого рівня знову: у 2008–2010 рр. О. В. Задорожній — радник Прем'єр-міністра України. І поза будь-якими формальними посадами Олександр Вікторович ніколи не відмовляв у допомозі та пораді всім, хто звертався до нього у справі захисту інтересів України та її розвитку, зокрема міністерствам закордонних справ, юстиції, економіки, оборони тощо.

З притаманними йому ентузіазмом та енергією Олександр Вікторович працював на міжнародній арені. Він багато подорожував, виступав на поважних міжнародних конференціях в Європі, Азії, Америці, був членом Постійної палати Міжнародного третейського суду та Консультативного комітету Ради Європи щодо Рамкової Конвенції з питань захисту національних меншин.

Політична діяльність О. В. Задорожнього зовсім не стала на заваді його роботі з підтримки вітчизняної міжнародно-правничої науки. 1999 р. він очолює Українську асоціацію міжнародного права, у рамках якої розгортає потужну видавничу роботу. Його ініціатива, наукова ерудиція та благодійна фінансова підтримка роблять можливими відновлення і регулярну публікацію «Українського часопису міжнародного права» та великої серії українських підручників і наукових монографій з міжнародного права. Організовані ним на базі Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка щомісячні міжнародно-правові читання дали новий потужний імпульс розвитку української науки міжнародного права.

Так само не вщухала власна дослідницька робота професора Задорожнього. Ще до подій Революції Гідності він активно опрацьовував міжнародно-правовий вимір українсько-російських відносин, послідовно готуючи системне дослідження цієї життєво важливої для України тематики. Події 2013 та 2014 років продемонстрували, наскільки пророчим був вибір предмета дослідження. Низка монографій Олександра Вікторовича, серед яких «Генеза міжнародної правосуб'єктності України» (2014), «Міжнародне право в міждержавних відносинах України і Російської Федерації 1991–2014 рр.» (2014), «Порушення агресивною війною Російської Федерації проти України основних принципів міжнародного права» (2015), «Анексія Криму — міжнародний злочин» (2015), а також його фундаментальна докторська дисертація «Міжнародне право у відносинах України та Російської Федерації», захищена 2015 р., стали кульмінацією його наукової роботи та сформували основу міжнародно-правової позиції України. О. В. Задорожній не був би собою, якби обмежився лише власними

дослідженнями: за своєю редакцією він видав колективну монографію «Українська Революція гідності, агресія РФ і міжнародне право» (2014), мобілізувавши на міжнародно-правовий захист України потужний колектив українських і закордонних фахівців.

Делікатний, порядний і скромний, Олександр Задорожній поєднував у собі таланти глибокого та критичного інтелектуала, ерудита, організатора, натхненника та провідника. Його завзята, невтомна та наполеглива праця

принесла за недовге життя безліч успіхів у всіх сферах діяльності, до яких він звертався, та стала джерелом натхнення для всіх, кому пощастило вчитися у нього, працювати з ним чи просто знати його. Годі й уявити масштаб втрати, якої зазнали його рідні та близькі, численні колеги та ще більш численні учні, українська та європейська науки міжнародного права. Проте слід, який Олександр Задорожній залишив у серцях і душах людей, добра і світла пам'ять про нього залишаться назавжди.

*Кафедра міжнародного права
Інституту міжнародних відносин
(Київський національний університет імені Тараса Шевченка)*

*Інститут міжнародних відносин
(Київський національний університет імені Тараса Шевченка)*

Українська асоціація міжнародного права

Редакція юридичного журналу «Право України» висловлює сердечне співчуття рідним і близьким з приводу передчасної смерті Олександра Вікторовича Задорожнього. Сумуємо разом із вами. Світла йому пам'ять.